

A város könyvtárnoka

Igénytelen küllemmel jelent meg *A város könyvtárnoka* című opusz, A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Közleményei című sorozat második darabjaként. Amolyan igazi „házi kiadvány”. Persze jól olvasható, könnyen kézbevehető, jól forgatható, de hát... De hát bizony éppen nem reprezentatív kiadvány, éppen nem utal arra a külsőre, hogy itt valami fontos dologról van szó. És nem utal erre más sem. Mert vajon mi a figyelemkeltő, a figyelemfelhívó abban, hogy egy könyvtár konferenciát rendez névadója születésének 125. évfordulója alkalmából? A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ma a sztárok sztárja. Új – megújult, de alapjában véve azért teljességgel új – központi épülete, annak miben- és milyenléte, szolgáltatásai (stb.) nemcsak fővárosi szenzációt jelentettek (bár az sem semmi – mondhatnánk). Országos, sőt világviszhang jelzett vissza, az olvasók nem megrohanták, hanem folyamatosan rohanják „megfele”, úgyhogy e sorok írója mint régi Szabó Ervin Központ-olvasó azért nem jár manapság oda, mert már a ruhatárban sorba kell állnia, igaz, legtöbbször vonzó egyetemista hölgyek közepette (lásd Proust művét: *À l'ombre des jeunes filles en fleurs* – virágzó fiatal lányok árnyékában). Ám a kiadvány ettől nem kap, nem kaphat erőre. A konferencia is, a konferencia anyagát közzetevő (vajon mekkora ez a „köz”?) kötetke is jelentéktelen maradhat attól, hogy a kibocsátó ma (és még, ez bizonyos, igen sokáig) sztár volt, van, lesz. Pedig nem az. Nagyon nem az. Igen fontos mű *A város könyvtárnoka*, több, igen sok szempontból is. Mert Szabó Ervin és a Szabó Ervin-i életmű több szempontból is nagyon fontos, talán nem túlzás, ha azt mondom, a múlt századi eszmetörténetnek egyik legfontosabb darabja. És ezt a személyiséget, ezt az életművet vették górcső alá a konferencia előadói. Nagyágyúk is akadtak köztük szép számmal (*Litván György, Hajdu Tibor, Gyáni Gábor, Voit Krisztina*, hogy csak őket soroljam, akik a mai magyar tudományosság élvonalában helyezkednek el). Persze a nagyágyúk sem mindig garanciák. Előfordulhatott volna, hogy a Szabó Ervinnel korábban is foglalkozott Litván György, Hajdu Tibor (stb.) a már rég megírtat, ismertet foglalta volna össze, adta volna elő a konferencián. Nem ez történt. Hanem az, hogy a nagyágyúk is, a „csak” a könyvtárügyben neves előadók is egy új, bátran mondhatni, egy radikálisan új Szabó Ervin-képpel álltak elő, egy ilyen felrajzolására törekedtek – és éppen nem csak törekedtek. De ez (még ez sem) elegendő, ha a kötet jelentőségét valóban felmérni óhajtjuk. Arról van (volt a konferencián) szó, hogy Szabó Ervint ezúttal, és azt hiszem ez először történt az azért nem túl soványka Szabó Ervin-kutatás, Szabó Ervin-irodalom történetében, mint komplex figurát, mint politikust, teoretikust, társadalomtudóst, város (főváros) politikust, mint művelődéspolitikust, mint könyvtárost („könyvtárnokot”) igyekeztek meglátni és megláttatni. Ez eddig hiányzott (lásd a Szabó Ervin-irodalom szinte végzetesnek látszó kettészakítottságát). És ez a törekvés, ami valószínűleg a konferenciaszervezők aligha túlbecsülhető érdemes, teljes sikerrel járt. Egy olyan Szabó Ervint mutatnak fel a kötet tanulmányai, amilyent eddig nem

láthattunk. És e Szabó Ervin köré természetesen szerveződhetnek a „kontextus” alakjai és tényei. Bárczy István polgármester alakja, a fővárosi várospolitikai bonyolult hálózata, a nyilvános könyvtárak eszményének és valóságának világ- és hazai alakulása (és nemcsak az eszményé, a gyakorlaté is, elsősorban Voit Krisztina és Katsányi Sándor jóvoltából), politika, várospolitikai és politikai filozófia összefüggésrendszere, tudós és gyakorlati élet kontaminációi stb., stb., stb.

Történeti, művelődés- és esztétorténeti, város- és városgazdálkodás-történeti szempontból is nagyot alkotott, szinte mérhetetlenül sokat hozott a konferencia előadásainak immáron kötetben is olvasható, tanulmányozható sorozata. De – e sorok írója azt hiszi – még ennél is többről van szó. Azt ugyan a tanulmányírók, előadók egyike sem említi (halovány célzás formájában sem), hogy valamiféle paradigma, valamiféle „példakép” felrajzolására kívánt volna sort keríteni. De az összkép mégis ezt sugallja, spontán, erőltetés nélküli módon. És itt valami igen érdekesről is szó van. A létezett szocializmus idején Szabó Ervin – hivatalosan – példa és eszmény volt, sokkal kevésbé hivatalosan, de gyakorlati szempontból igen hatékonyan, alkalom és ürügy, majdnem „szent tehén”, akire hivatkozva, hisz – szocialista volt, hisz Marxot és Engelst ő adta ki magyarul (stb.) – átrajzolhatóvá, átvehetővé vált a public library egyébként aligha megtűrt, elviselt eszméje és gyakorlata. Mára a helyzet egészen más. De ma sokkal jobban értjük, mert hisz magunknak is állandóan ilyesmivel kell szembesülnünk, ilyesmi közepette élnünk, hogy miként kell nemcsak viselkedni, de tenni-venni, lobbizni szervezni, a városi (önkormányzati) politikában élni, mint valaha régebben. Hisz a közeg (amit az előadások–tanulmányok remekül ábrázolnak) **ugyanaz**. A megszólalásig hasonló a mi helyzetünk, a mai könyvtárosok helyzete a Szabó Ervinéhez, és épp ez azonosság okán érthetjük sokkal jobban, miért is írta ezt vagy azt, miért is hivatkozott erre vagy arra, miért is lépett így vagy éppen úgy stb.

Es a kis kötet e felismerés miatt lehet fontos azoknak is (nyilván ők vannak sokkal, de sokkal többen), akiket nem (igazán) érdekel az eszme- és/vagy könyvtártörténet, akik nem kívánnak a múlt felé fordulni, hanem a jelent óhajtják alakítani. Nos, nekik lehet igazán példa, mint mondtuk, ezúttal egészen másként és más célra példa Szabó Ervin, mint hajdanán.

Fodor Péter a konferenciát köszöntő szavai végén Móra Ferencnek a könyvtár igazgatóságához Szabó Ervin halála kapcsán írott kondoleáló levelét idézte. Ezt tesszük, az ő nyomán most mi is. Móra, többek közt, azt írta: „Szabó Ervin halála talán nagyobb vesztesége a holnapi Magyarországnak, mint a mainak”. Igaza volt. Hogy mennyire, azt mutatja, azt is mutatja ez a külsőnében oly szerény, tartalmában oly gazdag és remek kötet. (VK)

(A város könyvtárnoka. Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Bp., 2003.)

Új könyves folyóirat: Papírlap

Az elmúlt időszakban örvendetesen megszorodott a könyvvel mint a kultúra alapvető hordozójával foglalkozó, de nem könyvtári szaklapok száma. A könyv ugyanis nemcsak a könyvtári munkafolyamatok, hanem a talán legnemesebb gyűjtői érdeklődés tárgya is évszázadok óta. A bibliofília története elválaszthatatlan a bibliotékák történetétől, a nagy magánkollekciók sorsa az, hogy előbb-utóbb közgyűjteménybe kerülnek.

Az 1990-es évektől felélénkült a gyűjtés minden ága, sorra keletkeznek – sokszor persze teaurálási célból – különféle magánkönyvtárak, az árveréseken néha megdöbbentő áron cserél gazdát egy-egy tétel. A gyűjtés, különösen a könyvgyűjtés és annak legmagasabb formája, a bibliofília azonban megfelelő szakismeretek nélkül nehezen művelhető. A gyűjtőnek szert kell tennie különféle könyvészeti ismeretekre, használnia kell a bibliográfiákat, tisztában kell lennie a könyv előállításának, az illusztrációk készítésének sajátosságaival, a könyvkötés technikájával, és persze nem árt, ha némi állományvédelmi ismeretekkel is rendelkezik. Vagyis ha nem is szükséges professzionális szaktudással rendelkező szakemberré képeznie magát, a könyvtári stúdiumok megannyi elemébe azért bele kell ásnia magát.

A bibliofilek tájékozódását, önképzését szolgálja immár három éve a *Magyar Könyvgyűjtő* című folyóirat és a közelmúltban új orgánummal gazdagodott a könyv körüli színes, izgalmas világ. Októberben jelent meg a *Papírlap* első száma, amely alcímében azokat a dokumentumfeleléseket – *Könyv, grafika, nyomtatvány, kézirat, fénykép* – szerepelteti, amelyek a periodikum vizsgáldóságának középpontjában állnak. A negyedévenként megjelenő, A/5-ös formátumú, elegáns tipográfiájú szaklap első számában a vele készült interjúban *Monok István*, az *Országos Széchényi Könyvtár* főigazgatója mondja: nem „a könyvek összegyűlése miatt kell aggódnunk, hanem a szétszóródásuk miatt”. Vagyis a gyűjtő, az igazi, a valódi bibliofil nem ellenfele a könyvtárnak, saját eszközeivel ő is azon fáradozik, ami a köz tulajdonában álló bibliotékáknak is célja. Az új folyóirat éppen ahhoz kíván hozzájárulni, hogy a papíron rögzített szellemi tartalmak megmaradjanak, a gyűjtők tisztában legyenek a birtokukban található különféle dokumentumok eszmei értékével és megőrzésük módozataival. Hiszen mint *Monok István* kifejti, nem az a kérdés, hogy a könyvnek van-e jövője, ugyanis a könyv emberi léptékű találmány, a humánus része; az igazi kérdés az: van-e jövője a meglévő könyveknek.

A 92 oldalas, számos illusztrációt és egy külön műmellékletet is tartalmazó folyóirat tanulmányai, cikkei mindazok figyelmére számot tarthatnak, akiket érdekel a könyv, illetve kultúránknak az a meghatározó szelete, amely papíron olvasható, nézhető.

[Papírlap. I. évfolyam 1. szám. Szerk. Szabó Béla István. Kiadja a Fulmen Kiadó. (fulmen@freestart.hu)]

P. Gy.

A VÁROS KÖNYVTÁRNOKA

Konferencia Szabó Ervin születésének
125. évfordulója alkalmából

2002. október 10.

